

100. rocznica odzyskania przez Polskę Niepodległości

Stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości jest okazją do świętowania wydarzeń z przeszłości, ale również zachętą do budowania wspólnej przyszłości. Wydarzenia sprzed stu lat miały charakter wyjątkowy. Wspólnym wysiłkiem militarnym, politycznym, kulturalnym, gospodarczym i społecznym Polacy nie tylko odzyskali utraconą ponad wiek wcześniej niepodległość, lecz także stworzyli podwaliny nowoczesnego państwa, obronili jego granice, rozwijali gospodarkę, prawodawstwo i oświatę, a poprzez literaturę, sztukę, wzornictwo przemysłowe, architekturę czy muzykę – znaleźli swoje miejsce w głównym nurcie światowej kultury. Szacunek do przeszłości nie stał się obciążeniem. Przeciwnie: był podstawą do tworzenia, planowania i rozwoju.

Odzyskanie niepodległości i jej ugruntowanie były wieloletnim procesem, w który zaangażowali się Polacy w odradzającym się kraju i poza jego granicami. Polska wspierana była przez wielu przyjaciół z krajów sprzyjających odrodzeniu naszego państwa. Zjednoczenie wysiłków w drodze do niepodległości pozwoliło na osiągnięcie sukcesu.

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 24 maja 2017 roku przyjęła Program Wieloletni „Niepodległa” na lata 2017-2021, który pozwoli na godne upamiętnienie jednej z najważniejszych rocznic dla historii Polski i zarazem przyczyni się do budowania wspólnoty obywatelskiej. Program Wieloletni „Niepodległa” ma na celu zachęcenie wszystkich Polaków w kraju i za granicą do aktywnego uczestnictwa w obchodach i wspólnym, radosnym i rodzinnym świętowaniu.

Program Wieloletni „Niepodległa” bazuje na uniwersalnych wartościach, które mają szczególne znaczenie dla tożsamości narodowej Polaków:

- dążeniu do wolności,
- poszanowaniu godności człowieka i jego praw,
- solidarności.

Wartości te były bliskie zarówno Polakom dążącym do zjednoczenia kraju oraz odzyskania niepodległości na początku XX wieku, jak i każdemu patriocie naszych czasów.

Celem głównym Programu Wieloletniego „Niepodległa” jest wzmocnienie poczucia wspólnoty obywatelskiej Polaków. Cel główny będzie realizowany przez trzy cele szczegółowe:

- realizację wysokiej jakości projektów upamiętniających stulecie odzyskania niepodległości,
- włączanie obywateli we współtworzenie obchodów,
- upowszechnianie opartego o wartości międzynarodowego wizerunku Polski.

Program Wieloletni „Niepodległa” zaprasza obywateli innych państw, w szczególności regionu Europy Środkowo-Wschodniej, do wspólnego świętowania, do poznawania bogactwa polskiego dziedzictwa, kultury i idei, do debaty na temat wzajemnego rozumienia istoty niepodległości i jej wagi, także w obliczu dzisiejszych wyzwań i zagrożeń.

W drodze do „Niepodległej”

Program Wieloletni „Niepodległa” przewiduje wspieranie projektów, które pozwolą na wspólne świętowanie niepodległości w skali lokalnej i regionalnej, ogólnopolskiej oraz międzynarodowej. Założeniem Programu Wieloletniego jest jego włączający charakter. Każdy z realizowanych programów dotacyjnych promował będzie uczestnictwo obywateli w przygotowaniu obchodów. Za prawidłową realizację Programu odpowiada Pełnomocnik Rządu do spraw obchodów Stulecia Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wspierany przez Departament Dziedzictwa Kulturowego w roli Koordynatora Programu. Operatorami poszczególnych priorytetów programu, krajowego i zagranicznego, są Biuro Programu „Niepodległa” oraz Instytut Adama Mickiewicza.

Program działań upamiętniających stulecie odzyskania niepodległości podzielono na trzy priorytety:

- **Priorytet 1:**

Za wsparcie projektów ogólnopolskich i kluczowych dla obchodów odpowiada bezpośrednio MKiDN i podległe mu instytucje. Priorytet 1 to także inicjatywy innych resortów (obecnie 2 projekty MEN i MSWiA), które wpisane zostały w treść Programu Wieloletniego. Przykładami takich działań

są inicjatywa Narodowego Instytutu Dziedzictwa „100 Pomników Historii na stulecie odzyskania Niepodległości” czy „Stulecie Awangardy w Polsce” prowadzone przez Muzeum Sztuki w Łodzi.

- **Priorytet 2:**

Biuro Programu „Niepodległa” (BPN) koordynuje programy dotacyjne, wspierające działania lokalne i regionalne. Dodatkowo, BPN odpowiada za komunikację oraz promocję Programu Wieloletniego.

- **Priorytet 3:**

Projekty realizowane poza granicami Polski. Komponent Programu „Niepodległa” na zagranicę jest międzynarodowym programem kulturalnym koordynowanym i realizowanym przez Instytut Adama Mickiewicza. Priorytet 3 to działania własne Instytutu Adama Mickiewicza oraz program dotacyjny przeznaczony dla samorządowych instytucji kultury i organizacji pozarządowych tworzonej we współpracy z partnerami zagranicznymi.

**Podsumowaniu działań w 2017 roku oraz plany obchodów stulecia odzyskania
niepodległości przez Polskę w 2018 roku realizowane w ramach Programu Wieloletniego
„Niepodległa”**

Podsumowanie roku 2017

W 2017 roku 339 podmiotów zrealizowało przeszło 1000 projektów krajowych i zagranicznych włączających się w PW „Niepodległa”.

W ramach Priorytetu 1 Programu zainicjowane zostały 22 projekty m.in. wystawy, koncerty, wydawnictwa muzyczne i książkowe. Do najważniejszych projektów możemy zaliczyć:

- wystawy **#dziedzictwo** (75 tys. zwiedzających) oraz **Wyspiański** w Muzeum Narodowym w Krakowie (ponad 70 tys. zwiedzających przez pierwsze 3 miesiące);
- **Polska Niepodległa - historia w ożywionych obrazach** – cykl 10 filmów edukacyjnych dotyczących najważniejszych etapów polskiej walki o niepodległość, zrealizowany w Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych;

- około 150 wydarzeń zrealizowanych w ramach projektu Muzeum Sztuki w Łodzi **Stulecie Awangardy**.

Biuro Programu Niepodległa w ramach Priorytetu 2 dofinansowało 157 projektów lokalnych i regionalnych na łączną kwotę 4 mln zł. Przykładowe zrealizowane projekty:

- Tańczył Marcin z Katarzyną, czyli jak smakuje niepodległość. Dziedzictwo kulinarne Kujaw i Pomorza - Muzeum Okręgowe w Toruniu. Projekt łączący elementy dziedzictwa kulinarnego Kujaw i Pomorza, które odnoszą się bezpośrednio do tradycji regionalnych obchodów Święta Niepodległości.
- Pierwsza Kadrowa Nurkowa - Muzeum Nurkowania Przy Stowarzyszeniu Warszawski Klub Płetwonurków. Kadra nurkowa 1919-1939, której poświęcono wystawę, to ludzie, którzy czynnie uczestniczyli zarówno w walkach obronnych w latach 1918-1920, jak i w procesie tworzenia Marynarki Wojennej, w tym służby nurków.
- Zanurz się w historię: misja Gdynia-Milanówek - Fundacja Koncept Kultura. Innowacyjny program edukacyjny łączący lokalne wątki z "wielką" historią Polski. Jest pomostem między Milanówkiem a Gdynią, dzięki któremu społeczności obu miast poznały siebie i swoją historię w oparciu o losy odbudowy Państwa Polskiego. Osią narracji był wypływający z Gdyni najwspanialszy polski transatlantyk „MS Piłsudski”.

Dodatkowo na szczeblu lokalnym i regionalnym wojewodowie zrealizowali kolejnych 25 różnych inicjatyw. Należą do nich m.in. akcja Urodziny Marszałka Piłsudskiego (dolnośląskie) czy wystawa Niezwykłe kobiety Śląska Opolskiego.

Instytut Adama Mickiewicza zorganizował 31 wydarzeń kulturalnych poza granicami Polski w ramach działań promujących polską kulturę w kontekście stulecia odzyskania niepodległości.

Łącznie z instytucjami, które korzystały z logo Programu „Niepodległa” w 2017 roku zrealizowano ponad 1000 wydarzeń promujących jubileusz, a w działania zaangażowanych było blisko 340 instytucji w kraju i na świecie.

Biuro Programu „Niepodległa” prowadziło kampanię promującą obchody stulecia odzyskania niepodległości w Polsce. W ramach działań przygotowano między innymi serię spotów „Niepodległa dla wszystkich” zachęcającą do włączenia się w obchody. Zrealizowano również serię spotów z życzeniami składanymi krajom świętującym – tak jak Polska – swoje stulecia (dotychczas: Finlandia, Litwa, Estonia).

Badania zrealizowane przez NCK/Ipsos w listopadzie 2017 r. pokazują, że tendencję wzrostową (w stosunku do 2016 r.) wykazują wszystkie wskaźniki jakościowe Programu: *Odsetek osób, które spontanicznie uznają odzyskanie niepodległości w 1918 r. za powód do dumy* (z 14% do 18,4%; wartość docelowa 19%); *Odsetek osób, które uczestniczyły w ciągu ostatnich 12 miesięcy w obchodach świąt państwowych i narodowych* (z 12% do 15,7%; wartość docelowa 16%).

Plany na 2018 rok

Rok 2018 stanowi kulminację projektów realizowanych w ramach wspólnego świętowania stulecia odzyskania niepodległości. W ramach Priorytetu 1 zrealizowane zostaną m.in. następujące wydarzenia upamiętniające jubileusz:

- cykl wystaw 3 x Niepodległa w Muzeum Narodowym w Warszawie; obejmujący trzy wystawy: poświęconą I. J. Paderewskiemu i jego kolekcji zapisanej Muzeum Narodowemu; monograficzną Józefa Brandta oraz wystawę „Niepodległa 1918”;
- program koncertów w Filharmonii Narodowej „Powstało w wolnej Polsce”; prezentujący najwybitniejsze dokonania muzyczne dwudziestolecia międzywojennego;
- projekt dokumentacyjny i wystawienniczy poświęcony 100 stulatkom na stulecie realizowany przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu; dający możliwość stworzenia archiwum historii mówionej równolatków odrodzonej Polski;
- gala Europejskiej Nagrody Muzealnej EMYA 2018 w Muzeum Historii Żydów Polskich; EMYA jest najwyższym wyróżnieniem muzealnym przyznawanym w Europie; organizacja gali jej wręczenia po raz pierwszy w Polsce jest wyjątkową okazją do promocji polskiego dziedzictwa i historii;

- koordynowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Europejskie Dni Dziedzictwa poświęcone stuleciu odzyskania niepodległości; projekt włączający w poznawanie dziedzictwa i przybliżanie historii Polski społeczności lokalne;
- rozszerzenie listy Pomników Historii – projekt Narodowego Instytutu Dziedzictwa we współpracy z Kancelarią Prezydenta RP; zamknięcie listy stu najważniejszych zabytków w Polsce i ich promocja w świecie;
- akcja społeczna Narodowe Śpiewanie koordynowana przez Narodowe Centrum Kultury; współgrająca z realizowanym obecnie projektem „Narodowego Czytania”. Zgodnie z badaniami wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych jest działaniem integrującym, oczekiwanym przez Polaków.

Łącznie instytucje z Priorytetu 1 mogą zaproponować Polakom blisko 40 projektów upamiętniających „stulecie”, a dzięki współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, spółkami skarbu państwa, związkami sportowymi, organizacjami pozarządowymi, mediami i instytucjami prywatnymi może zostać zainicjowane kolejnych kilkadziesiąt projektów w skali krajowej.

W ramach działań Priorytetu 2 na szczeblu lokalnym i regionalnym Biuro Programu „Niepodległa” zrealizuje dwa programy dotacyjne „Niepodległa” oraz „Koalicje dla Niepodległej”. Łącznie na dotacje dla NGO i samorządowych instytucji kultury przewidziano w 2018 roku 13 milionów złotych. 26 lutego Biuro Programu „Niepodległa” uruchomiło nabór na dofinansowanie wydarzeń w roku 2018. W trwającym naborze rozdysponowane zostanie 6 mln zł, a maksymalne dofinansowanie projektu może wynieść 150 tys. zł.

W 2018 r. zgodnie z założeniami Programu przewidziano także środki na projekty wojewodów w wysokości 1,8 mln zł.

W 2018 w ramach działań zagranicznych Programu, Instytut Adama Mickiewicza planuje ponad 200 projektów kulturalnych realizowanych we współpracy z tak znakomitymi instytucjami międzynarodowymi jak Centrum Pompidou w Paryżu, ZKM w Karlsruhe, Elbfilharmonie w Hamburgu czy Festiwal Bridging Europe w Budapeszcie. W programie dotacyjnym na rok 2018 dofinansowano

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

74 projekty. W ramach programu IAM zaprezentuje najważniejsze zjawiska w polskiej sztuce ostatniego stulecia. Prezentowane projekty ukażą fenomeny kulturowe, które, mimo upływu czasu, nie straciły na swojej aktualności i mogą nadal inspirować odbiorców na całym świecie.

W dniach 8-9 marca MKiDN organizuje spotkanie pełnomocników rządów państw obchodzących w latach 2017-2018 stulecie niepodległości, aby w jeszcze większym stopniu realizować projekty wspólnie, zwłaszcza w obszarze Europy Środkowo-Wschodniej.

Projekty niefinansowane w ramach Programu mogą ubiegać się o uzyskanie zgody na posługiwanie się identyfikacją wizualną Programu. Dotychczas uzyskało ją ponad 330 instytucji, a także zbiorczo Sejm, Senat oraz wiele placówek dyplomatycznych RP na całym świecie.

Więcej informacji:

Kamil Wnuk, Rzecznik Prasowy Biura Programu „Niepodległa”

tel. +48 797 143 508, kwnuk@niepodlegla.gov.pl

oficjalna strona internetowa obchodów: www.niepodlegla.gov.pl

social media:

Facebook: <https://www.facebook.com/niepodlegla1918/>

Twitter: <https://twitter.com/niepodlegla>

Instagram: <https://www.instagram.com/niepodlegla1918/>